

Yttrande över Remiss En ny tillfällig skrotningspremie införs

Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, har uppmanats att avge ett svar till rubricerad remiss.

Regeringen aviserar i budgetpropositionen för 2024 att medel ska avsättas för en tillfällig skrotningspremie. Skrotningspremien föreslås lämnas till privatpersoner som skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och i samband med detta köper eller leasar en elbil. Beloppet föreslås uppgå till 10 000 kronor. Förslaget motiveras utifrån möjligheten att möta Sveriges klimatmål till 2030 och åtaganden gentemot EU.

Nedan följer VTIs synpunkter på ovanstående förslag:

- VTI uppfattar det som oklart varför skrotningspremien är villkorad mot samtidigt köp eller leasing av elbil. Införandet av skrotningspremien motiveras utifrån transportsystemets omställning till fossilfrihet och möjlighet att möta Sveriges klimatmål och åtaganden gentemot EU. Härvidlag åstadkoms störst effekt om bidragsmottagaren avstår fortsatt bilinnehav. VTI anser att skälen för skrotningspremiens utformning på denna punkt bör motiveras då den förnärvarande står i konflikt med förslagets grundläggande syfte.
- VTI saknar en analys av skrotningspremiens fördelningseffekter. Den nu slopade miljöbonusen för elbilar har visats haft liten effekt på koldioxidutsläppen samtidigt som den särskilt gynnade höginkomsttagare i storstäder (Swärdh et al 2023). Promemorian analyserar inte till vilken utsträckning skrotningspremiens utformning är anpassad för att vara tillgänglig för medborgare boende både i landsbygd och stad, och tillhörande olika inkomstklasser. VTI noterar särskilt att ”premierna är avsedd att stimulera andrahandsmarknaden för elbilar”, men att promemorian saknar underlag som påvisar att marknaden är i behov av detta stöd.
- VTI anser att promemorian brister i sin avsaknad av underlag rörande den föreslagna skrotningspremiens samhällsekonomiska kostnadseffektivitet. Det planerade totala anslaget för skrotningspremien uppgår till 500 miljoner kronor vilket beräknas kunna bidra till minskade koldioxidutsläpp på upp till 200 000 ton. Detta motsvarar ungefär 1.6 % av vägtransportsektorns totala koldioxidutsläpp under år 2023 (Trafikverket 2024). Som jämförelse kan konstateras att det vid samma år återstår att åstadkomma ca 36 % av den minskning som krävs för att uppfylla klimatlagens etappmål för 2030 (Naturvårdsverket 2023).

- VTI förordar att komplettera promemorian med en analys av skrotningspremiens effekter på utsläppen av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv. För närvarande hanteras enbart territoriella utsläpp. Detta är i överensstämmelse med uppföljningen av Sveriges klimatmål, men är otillfredsställande givet att växthusgasernas klimatpåverkan är oberoende av var de sker och huruvida utsläppen inträffar vid tillverkning, drift eller avveckling/återvinning.
- VTI konstaterar att skrotningspremiens potentiella effekt på växthusgasutsläpp är bedömd utifrån antagandet att hela det årliga anslaget om 250 miljoner betalas ut till motsvarande 25 000 bidragstagare. Promemorian meddelar samtidigt att det år 2023 bara var 800 personer som skrotade en bil för att i stället bli leasingtagare eller ägare av en elbil. VTI uppfattar att promemorian saknar en kritisk diskussion kopplat till storleken på skrotningspremiens anslag, och befarar att det faktiska utnyttjandet av premien kommer att vara betydligt lägre än antagandet ovan.

I detta ärende har generaldirektören Tomas Svensson beslutat. Föredragande har varit forskningschef Peter Torstensson. Forskningschef Jan-Erik Swärdh och forskare Nina Svensson har deltagit i beredningen.

Tomas Svensson
Generaldirektör
Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI

Referenser

Swärdh, J.N., Algers, S., Ek, K. (2023). Fördelningseffekter av bilstyrmedel för att nå klimatmålet 2030. VTI rapport 1192.

Trafikverket (2024). Vägtrafikens utsläpp 2023. Trafikverket PM. TRV 2024/14922.

Naturvårdsverket (2023). Sveriges officiella statistik. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-inrikes-transporter/> (Tillgänglig 2024-05-28)